

Oktatáspolitiká 2000-2010 között

Dr. Kaposi József

2014

A változások hajóerői és korlátai

- **A változások jelentős része európai/nemzetközi trendek hazai megjelenése:**
  - Bologna-folyamat és Lisszaboni folyamat
  - emberi képességek felértékelődése, kompetencia alapú oktatás és
  - új kvalifikációs rendszerek létrehozása
  - társadalom peremére szorult csoportok arányának növekedése
  - technológiai forradalom és a digitális technológia térnyerése az oktatásban
  - iskoláskorú épesség jelentős csökkenése, társadalom elöregedése
  - egész életen át tartó tanulás paradigmája

A változások hajóerői és korlátai II.

- **Az európai folyamatok Magyarországon is sajátos nemzeti kontextusban jelennek meg**
  - **A kormányzati hatalom alakulása**
    - Az évtized első 2 évében jobboldali kormányzás
    - 2002 szocialista-liberális táborok győzelme → az évtized végéig meg tudták tartani, azonban ez nem társult folyamatossággal, vagy politikai stabilitással (liberálisok folyamatosan háttérbe szorultak az oktatásügy vonatkozásban)
  - **Növekedési ciklusok**
    - 90-es évek végén egy rövidebb fellendülés, amely 2003-ra kezdett kifulladásra (GDP növekedésének 0,9%-os csökkenésével)
    - 2000-es évek közepén újabb növekedés, melyet a 2008-as válság megtört → az oktatási ágazat komoly megszorítását eredményezte

Oktatáspolitikai folyamatok és szereplők

- Egész-életen át tartó tanulás → az oktatási ágazat izoláltsága csökken
- Nőtt az iskolafenntartó önkormányzatok szerepe
  - Demográfiai csökkenés és szűkös költségvetés → költségmegtakarító lépések (pl. iskola-összevonás)
  - Kevés orientációt kaptak a kormányzattól
  - 2006-ban az önkormányzatok döntő többsége elleni kézbe került → még problémásabbá vált a kormánnyal való együttműködés
  - A 2010-es választások ebből szempontból korábban nem látott lehetőséget jelentenek

Oktatáspolitikai folyamatok és szereplők II.

- 2002-ben a kormányzat visszatért az 1998 előtti kormányzási modellhez
  - Oktatási mellett erős foglalkoztatási minisztérium(képzési rendszer és a források jelentős részének ellenőrzése -> szakképzési alap, felnőttképzések) → később ezek az NFÜ-höz kerültek, ami lehetőséget nyújtott a minisztériumokkal esetenként versengő ágazati politikák kialakítására
- A közoktatás területén nem alakult ki átfogó stratégia
  - Lazán kapcsolódó dokumentumok
  - Magas szintű politikai elfogadás és ellenőrző mechanizmusok hiánya

Oktatáspolitikai folyamatok és szereplők III.

- Próbálkozások a szakmai párbeszéd és konzultáció erősítésére, intézményesítésére
  - *VII. Nevelésügyi Kongresszus 2008*
  - *Oktatási és gyermekesély kerekasztal létrehozása -> Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért, 2008*
  - Bölcsék Tanácsa → Szárny és teher, 2009
  - E fórumok hatása korlátozott marad
- Más országokhoz képest szegényes maradt a munka világával való párbeszéd
- Kevés változás a piaci mechanizmusok szerepének fontosságában
  - Iskolaválasztás → gyengülnek a piaci mechanizmusok
  - Tankönyv és taneszköz-ellátás → erősödnek a piaci mechanizmusok

Reformok és elmaradt változások

- Történetek fontos reformok, de nem minden szükséges területen
- A pedagógusszakma és társadalom stabilitásigénye erősödött → a reformok üteme 2006 után lassult
- Átalakulása tartalmi szabályozás rendszerében
  - NAT radikális reformja
  - Érettségi rendszer átalakítása
  - Hatékony képességfejlesztő pedagógia módszerek térnyerése az iskolákban
  - Ezek együtt pedagógiai megújulási folyamathoz vezettek → osztálytermi szintű pedagógiai folyamatok változása, közeledés a fejlett európai országokhoz

Reformok és elmaradt változások II.

- Közoktatási mérési és értékelési rendszer változása
  - Országos Kompetenciamérés → e téren Magyarország sok szempontból Európa élvonalába került
  - Intézményi szintű minőségbiztosítási mechanizmusok kiépülése → az iskolák kvalitatív külső értékelése csak nagyon korlátozottan létezik
- Egyéb, az iskola világában jelentős átalakulást hozó változások (sok közülük uniós forrásból valósult meg)
  - Kompetenciafejlesztő programcsomagok
  - Pedagógus-továbbképzések (fókuszban a tanulásszervezés)
  - Integrációs intézkedések és programok
  - Oktatásinformatikai fejlesztések

Reformok és elmaradt változások III.

- Ahol a szükséges változások nem indultak el
  - Demográfiai csökkenés
    - strukturális alkalmazkodást tenne szükségessé
  - Költséghatékonyság és fenntarthatóság
    - az ellátórendszerek szűkebb forrásokhoz való alkalmazkodása
  - Iskolaszervezet
    - Nemzetközi összehasonlítások jelzik a magyar oktatás vertikális szerkezetének költségességét, és tanulási eredményekre vonatkozó negatív hatását
  - Pedagógus-munkaerő és –foglalkoztatás

Az évtized mérlege

- A 2000-es évek során romlott a közoktatással való elégedettség mértéke
- Jelentős fejlesztési beavatkozások és a korábban nem látott mennyiségű fejlesztési forrás ellenére csak kis javulást sikerült elérni, és társadalom ezt sem érzékelte
- Ezzel együtt zajlottak olyan innovációk, melyek egyes területeken a magyar közoktatás modernizálásához vezettek. Ez modernizáció ugyanakkor a társadalom egyes csoportjaiban ellenállást váltott ki.

Felhasznált Irodalom

- Halász Gábor (2011): *Oktatáspolitiká az első évtizedben*
In: Balázs Éva, Kocsis Mihály, Vágó Irén (szerk.):
Jelentés a magyar közoktatásról, Oktatóskutató és
Fejlesztő Intézet, Budapest , 17-33. o.